

3. Calvet Crespo J. Gobiernos minoritarios, pactos parlamentarios y producción legislativa en España. *Política y Sociedad*. 2003. Vol. 40. Num. 2. P. 89-103.
4. Ley 50/1997, de 27 de noviembre, del Gobierno. *Boletín Oficial del Estado*. № 285, de 28 de noviembre de 1997. P. 35082-35088.
5. Fernandez Mercedes A., López Nieto L. El parlamento español: 1977-1993 Una revisión de su papel en la transición y en la consolidación. *Revista de Estudios Políticos (Nueva Época)*. 1993. № 81. Julio-Septiembre P. 241-264.
6. Ripollés Serrano M. Gobierno en funciones y control parlamentario. *Revista española de derecho constitucional*. 2017. № 109. P. 155-183.
7. Ripollés Serrano M. Las cortes generales: tradición y modernidad, de las funciones tradicionales a la legitimación del sistema político. *Escritos en conmemoración del XXV aniversario de la constitución / María Isabel Álvarez Vélez*. Madrid: Universidad Pontificia de Comillas, 2004. P. 55-78.
8. Sarasola I. Fernández. El control parlamentario y su regulación en el Ordenamiento español. *Revista española de derecho constitucional*. 2000. № 60. P. 89-114.
9. Sáenz Royo E. El papel del parlamento español en la democracia de partidos. *Revista de Derecho Político*. 2008. № 73. P. 149-176.
10. Sánchez de Dios M. La actividad de las Cortes Generales entre 1979 y 2000 desde la perspectiva del «gobierno de partido». *Política y Sociedad*. 2005. Núm. 1. P. 227-255.
11. Torres del Moral A. El lugar de la Cortes Generales en el sistema constitucional español. *Anuario jurídico de La Rioja*. 1995. № 1. P. 29-54.

УДК 005.33

Емілія Мельник

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
кандидат філософських наук, доцент
e-mail: emili.melnik@vspu.edu.ua

Віталій Гриб

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
кандидат філософських наук, доцент
e-mail: vitalii.gryb@vspu.edu.ua

**УПРАВЛІНСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ
ЯК СТРУКТУРА ДЕРЖАВНОГО БУТТЯ**

У статті проаналізовано зміст та природу управлінського потенціалу завдяки залученню нового концепту «епістемологічна публічність» (Мельник Е., Гудков С. та ін.), яка набуває соціальної, інтелектуальної спрямованості задля розвитку суспільства. Продемонстровано фіксацію та розкриття взаємозв'язків сфери епістемологічного дискурсу та типології держав за принципом управління (керування). Розглянуто теорію екстрактивних і інклюзивних економічних і політичних інститутів, які у процесі соціально-економічного розвитку держав демонструють полярні результати (Д. Аджемоглу і Дж. Робінсон).

Звернено увагу на важливість створення умов щодо формування єдиної соціальної цілісності, яка містить традицію, культурні звичаї, інтелект, правову складову, оскільки вони є основою формування загальних суспільних цінностей. Актуалізується питання про аксіологічний модус даного концепту, а також аналіз методологічних основ розвитку наукових знань (епістемології) щодо їх включення в управлінський аспект. Авторами запропоновано поняття «епістемологічна публічність» через розкриття системних відносин (зв'язків) щодо основних феноменів управління знаннями («куматоїд», «case studies», «абдукція», теорія артикуляції) для збереження, відтворення та розвитку інтелектуальних ресурсів, забезпечення ефективного фахового осмислення дій (практик), які стають запорукою досягнення професійних цілей. Обґрунтовано думку, що «епістемологічна публічність», завдяки

синтетичному підходу, об'єднує різні методи та знання з різних галузей, є стратегічним менеджментом, який орієнтований на майбутнє і закладає основу для прийняття оперативних управлінських рішень; пов'язаних з відповідною невизначеністю.

Ключові слова: державне управління, соціальні ризики, відкрита (закрита) система, епістемологічна публічність, соціальний порядок, аксіологічний модус.

Emilia Melnyk, Vitalii Gryb

POTENTIAL OF MANAGEMENT AS THE STRUCTURE OF THE STATE BEING

The essence and the origins of the managerial potential due to involving a new concept «axiological mode» (by E. Melnyk, S. Hudkov and others) are analyzed in the article. The concept «axiological mode» acquires social and intellectual orientation for the development of the society.

The fixation and the disclosure of interconnections of the epistemological discourse and typology of the states according to the managerial principle are demonstrated.

The theory of extractive and inclusive, economical and political institutions are considered. The above-said institutions demonstrate contrary results during the social and economical state development (D. Adzhemoglu and J. Robinson).

The importance of the conditions to be created in the direction of the social integrity formation is accentuated in the article. The integrity consists of traditions, cultural customs, intellect, law which are the basis of the general social values formation.

The idea of the axiological mode and epistemology (analysis of the methodology of scientific data development) is also actualized according to involving it into the managerial aspect.

The concept «epistemological publicity» was proposed by the author through the disclosure of the system interconnections in the field of the basic phenomena of knowledge managerial directions («coumatoid», «case studies», «abduction», «articulation theory»). The purpose of the basic phenomena is saving, recovering, development of the intellectual resources, effective professional comprehension of methods that stimulate achieving professional goals.

The idea of «epistemological publicity» is justified in the article. The above-said idea, due to synthetic approach, unites methods and knowledge from different fields as a strategical managerial tool oriented into future. The tool is intended for fast managerial decisions connected with the proper uncertainty.

Key words: state management, social risks, open (closed) system, epistemological publicity, social order, axiological mode.

Постановка проблеми. Глобальні трансформації ХХ початку ХХІ ст., що відбуваються сьогодні у сфері освіти, яскраво продемонстрували необхідність змінювати методи та форми управління галуззю, постійно підвищувати особистий рівень інтелектуальних здібностей. Саме у ній спостерігається зіткнення кризових явищ, у яких значне місце посідають методи управління. Це призводить до суттєвого дисбалансу між залученням нових підходів в керуванні освітнім простором і старих авторитарних стандартів управління, які не відповідають парадигмі інноваційного розвитку та стають на заваді ефективності реагування соціальних інститутів (сфери публічного управління) на нові форми соціо-інтелектуальних, управлінських, культурних ризиків. Попит на фахівців, які стають новаторами у своїх професійних сегментах діяльності, постійно зростає та призводить до пошуку нових філософій (візій) управління людськими ресурсами в громадських організаціях, актуалізуючи стратегічну роль посадових осіб.

Тип держави, як управлінська візія відкритого чи закритого характеру, формує філософію управління, яка створює відповідні управлінські «ключі», залучаючи їх до формування професійних відносин між державою та громадянином.

Аналіз джерел та останніх досліджень. Сучасна філософія дедалі більше набуває практичного характеру, що пов'язано з високою динамікою суспільного розвитку, конфліктністю життя та високою ціною управлінських помилок. У науковій літературі

актуалізуються філософські проблеми природознавства та екології, філософії: освіти, науки і техніки, економіки, управління та багатьох інших галузей практичної філософії. Характерною особливістю сучасної філософської науки є посилення уваги до проблеми осмислення конкретних форм і сфер буття людини в світі. На відміну від академічної філософії, предметом розгляду якої є сутність речей, прикладна філософія (метафілософія) вивчає конкретні явища суспільного життя.

Історико-філософська думка свідчить, що вже у працях стародавніх китайських (Лао-Цзи, Конфуцій, Цзоу Ян та ін.) та грецьких (Піфагор, Геракліт, Сократ, Платон, Аристотель та ін.) філософів сформульовано теоретичні положення стосовно соціального управління, які не втратили своєї значущості і донині. Упродовж доби Середньовіччя (А. Блаженний, Х. Аквінський, М. Лютер, М. Падуанський, В. Оккам, Д. Аліг'єрі та ін.), Відродження (Н. Макіавеллі, Т. Мор та ін.) та Нового часу (Г. Гроцій, Т. Гоббс, Б. Спіноза, Дж. Локк, Ш. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо та ін.) накопичено великий досвід ефективного вирішення суспільних проблем. У німецькій класичній філософії (І. Кант, Г. В. Ф. Гегель, К. Маркс та ін.) і, особливо, на сучасному етапі розвитку (М. Вебер, Дж. Кейнс, Г. Джордж, Х. Ортега-і-Гассет, Е. Тоффлер, О. Печчеї та ін.) отримали подальший розвиток основні положення теорії управління [7].

Соціальна проблема пов'язана з тим, якою системою цінностей керується управлінець, на які принципи і закони управління орієнтується і чи знає їх взагалі. Толерантність, постаючи, за висловом Е. Соловйова, як «чеснота непримиренних людей», все ж таки завдяки взаємному дистанціюванню індивідів чи спільнот утворює можливість для спілкування та співпраці [7], а також передумови формування спільної ідентичності навіть за наявності культурних відмінностей.

Залежно від наявної системи цінностей мають обиратися методи управління. Наприклад, традиційними цінностями американської культури вважаються свобода, незалежність, впевненість у собі, особистий успіх, рівноправ'я, індивідуалізм, конкуренція тощо. На першому місці в японській системі цінностей – належність до організації, групова гармонія, колективізм, старшинство, груповий консенсус, співробітництво. Структуру цінностей в арабській культурі очолюють безпека та гармонія в сім'ї, дотримання батьківських настанов тощо.

У межах сучасної української філософії проблеми регулятивних механізмів функціонування та розвитку соціуму, цивілізаційного повороту та імперативів виживання людства досліджували В. Андрущенко, М. Михальченко [2]; соціального управління та соціальних конфліктів, позиції синергетики у науковій розвідці – Ф. Канак, В. Лобас [11]; логіки управління, феномену управління як передумову існування й розвитку суспільства – В. Кремень, С. Пазинич, О. Пономарьов [13]; проблеми прийняття й реалізації управлінських рішень – С. Фаренік [18] тощо.

Мета статті – проаналізувати управлінський потенціал як структуру державного буття із залученням нових парадигм управління, що базуються на глосарії філософії науки та інших гуманітарних течій.

Основна змістовна частина. Основними рисами публічного управління є гуманістичний характер прийнятих управлінських рішень, задоволення приватноправових інтересів, залучення громадськості до процесу реалізації державної політики, прозорість управління тощо. До того ж вимогою реалізації принципів публічного управління в усіх сферах суспільного життя є необхідність упровадження дієвих механізмів відповідальності органів державної влади, дотримання принципів прозорості та можливості громадського обговорення під час прийняття управлінських рішень й актів.

Управлінський потенціал як структуру державного буття доцільно розглядати у таких аспектах, як інституційний, який розкриває зв'язки між державою та соціальними інститутами та функціональний, що є на рівні діяльності організаційних структур, спрямованих на вирішення потреб громадян, соціальних спільнот чи (або) окремих суб'єктів.

У стратегії розвитку сфери публічного управління виникає новітній концепт «епістемологічна публічність» (Мельник Е.А., Гудков С.), що набуває соціальної, інтелектуальної спрямованості задля добробуту та інтелектуальних звершень суспільства.

Доцільно зазначити, що розуміння створення умов для формування єдиної соціальної цілісності з її традиціями, культурними звичаями, інтелектом, правової складової є запорукою формування загальних суспільних цінностей. Зважаючи на це, актуалізується питання про аксіологічний модус даного концепту [1–3]. Надзвичайно важливим є аналіз методологічних основ розвитку наукових знань (епістемології) та їх включення в управлінський аспект. Так, «епістемологічна публічність» завдяки синтетичному підходу, об'єднує різні методи та знання з різних галузей, стаючи, таким чином, певним змістом стратегічного менеджменту [4], що на думку Я. Пенса «передбачає визначення ключових факторів, дослідження та демонстрації взаємозалежності між ними та їх впливу на майбутнє», адаптуючи світ управлінських рішень «до мінливих ситуацій, що створюються ринковими та іншими умовами» [6, с. 125].

Традиційно епістемологічний формат знання структурується у таких формах, як факт, теорія, закон. У державно-управлінському знанні ці традиційні форми знання набувають особливого значення, вимагають уточнення та конкретизації. Як соціальне за своєю природою, державно-управлінське знання кристалізується у формах закону, принципу, теорії, теореми, тренду, ідеї тощо. Всі ці форми виконують функцію теоретичної основи подальшого трансформування знання у нормативні документи, що регламентують і скеровують реальний процес управління. До останніх, інституціонально закріплених форм знання й нормативних актів (водночас) належать концепція, стратегія, юридичний закон, кодекс, програма, доктрина, стандарт, указ, наказ, розпорядження та деякі інші. Усі ці форми так чи інакше репрезентують реальну картину дійсності (представлену науковим знанням) і визначають практичний зміст публічного управління.

Предметом філософії управління, зважаючи на наукові інтереси дослідників, можуть бути онтологічні, гносеологічні, логічні, морально-етичні, естетичні та інші аспекти процесу управління. Загальний філософський підхід до управління характеризується розглядом цього процесу як складової соціокультурного життя суспільства, що дозволяє людині існувати у сучасному нестабільному соціумі, і в цьому аспекті становить певну парадигму виживання.

Ефективність управління значною мірою залежить від розуміння керівниками системи цінностей, що визначає життєві орієнтири соціальної системи. Процес управління має бути зорієнтований на відтворення та розвиток цієї системи. Проте зазвичай соціальне менеджержство розуміють, як структуру цінностей глобального, національного і конкретно-організаційного рівнів, що взаємопов'язана і відбиває діалектику загального, особливого і конкретного [12]. Це означає, що сучасна філософська управлінська парадигма має передбачати широкий світоглядний діапазон бачення управлінської реальності [12–17].

Одним із ключових аспектів у питаннях державного управління є фіксація та розкриття взаємозв'язків сфери епістемологічного дискурсу та типології держав за принципом управління (керування). В цьому контексті слушно розглянути теорію Д. Аджемоглу і Дж. Робінсон [1; 3], які запропонували розрізнення *екстрактивних* та *інклюзивних* економічних і політичних інститутів, які дають протилежні результати у процесі соціально-економічного розвитку. Як зазначають автори, «центральним у нашій теорії є зв'язок між інклюзивними економічними і політичними інститутами та багатством [1]. *Інклюзивні економічні інститути*, що підтримують права власності, створюють рівні конкурентні умови й заохочують до інвестування у нові технології та знання, сприятливіші для економічного розвитку, ніж екстрактивні економічні інститути, структуровані для екстрагування ресурсів від багатьох на користь кількох, що неспроможні захистити права власності чи створити стимули для економічної діяльності [3].

Інклюзивні економічні інститути зі свого боку мають підтримку й самі підтримують інклюзивні політичні інститути, тобто інститути, які широко розподіляють політичну владу плюралістичним способом і здатні досягти певного рівня політичної централізації, аби встановити контроль, законність і порядок...» [3]. Відповідно, *екстрактивні економічні*

інститути синергетично пов'язані з екстрактивними політичними інститутами. Це не означає, що екстрактивні економічні і політичні інститути автоматично штовхають країну до стагнації. Навпаки, еліта в цих країнах зацікавлена в економічному розвитку, оскільки це розширює базу для екстрагування прибутків. І такий розвиток цілком можливий, але короткотерміновий, оскільки екстрактивні політичні інститути сприймають «творче руйнування» (що є характерним для динамічних економік) як загрозу для себе [5; 6].

До інституційного підходу звертається і концепція Д. Норта та його співавторів, яка була викладена ними у праці «Насилля і соціальні порядки» [16]. Робиться наголос на тому, «головне завдання – пояснити логіку, що є центральною у двох основних моделях соціальної організації, які ми називаємо соціальними порядками, а також те, як суспільства здійснюють перехід від одного соціального порядку до іншого» [16].

Соціальні порядки визначають те, як суспільства обмежують і контролюють насилля. Перша модель соціальної організації визначається як «*порядок обмеженого доступу*», а друга – як «*порядок вільного доступу*». Відповідно маємо різні державні утворення: «природна держава», яка складається природним чином, згідно з логікою стримування насилля за допомогою обмеженого доступу, і «штучна», яка передбачає іншу логіку контролю насилля – за допомогою вільного доступу до економічних і політичних ресурсів. В суспільствах другого типу для стримування насилля створюються військові та поліцейські організації, які підпорядковуються політичній системі. Але оскільки існує небезпека використання насилля в своїх власних інтересах, то відповідно сама політична система має бути обмежена набором інститутів і противаг, що унеможливають нелегітимне застосування насилля. Контроль над політичною системою є доступним для будь-якої групи і забезпечується тим, що будь-хто має право на формування організації. Тому для таких держав важлива наявність сильного громадянського суспільства [14].

Країни, в яких домінує другий тип держави (з відкритим доступом до ресурсів), є на сьогодні успішними, інші держави намагаються їх наздогнати. Як результат, долучення епістемологічного інструментарію управління до соціального порядку – як вільного доступу, забезпечує можливість формування ефективних соціо-економічних та культурних стратегій, які виявляють *soft* (м'які)-навички, здатність до аналізу викликів нового стибу.

Як зазначають Д. Норт, Д. Уолліс та Б. Вайнгаст, «здатність еліт організувати кооперативну поведінку під егідою держави збільшує віддачу для еліт від виробничих ресурсів суспільства – землі, праці, капіталу і організацій» [16]. Тому Д. Норт особливо наголошує на важливості груп і організацій для існування сучасних ліберальних демократій. На його думку, «відкритий доступ до організацій – це важлива та недооцінена відмінність між природною державою і порядками відкритого доступу» [16, с.49]. Різноманітна мережа груп і організацій контролює як владу, так і умови, в яких певні індивідуальні цінності – толерантність, бажання брати участь, громадянська позиція – можуть бути виховані.

Що стосується природних держав, то в залежності від того, як вони будують свої відносини з організаціями, виділяють таку типологію: 1) *крихкі* природні держави, що неспроможні підтримувати будь-які організації і саму державу; 2) *базові* природні держави, які здатні підтримувати організації, але лише в межах держави; 3) *зрілі* природні держави здатні підтримувати значну кількість елітних організацій, що не перебувають під безпосереднім контролем держави [14].

Кожен тип характеризується як способом управління, так і складністю інститутів. Крихкі природні держави дуже вразливі до будь-якої зміни обставин, що спричиняються зовнішніми і внутрішніми чинниками. Потрясіння можуть призвести або до зростання насилля, або до переформатування всередині самої коаліції. Відносини в такій державі будуються за принципом ієрархії і мають вигляд системи «патрон – клієнт». Ці крихкі утворення не можуть підтримувати правових систем зі складними правилами, що регулюють публічні і приватні відносини.

Базові природні держави, на відміну від крихких, вже здатні підтримувати складні організаційні структури. В основному це інститути публічного права, які структурують різні

аспекти життєдіяльності держави. Суспільні інститути забезпечують еліти організаційними формами, які вони можуть залучити для того, щоб протистояти одна одній. Але особливість цих інститутів полягає в тому, що вони підтримуються державою, а саме тому вони мають досить сталий характер. Проте така держава не здатна підтримувати приватні організації, і відповідно в ній відсутнє сильне громадянське суспільство.

Висновки. Трансформації соціальних інститутів супроводжуються заміною традиційних механізмів управління на ринкові: парадигма «все тримати під контролем», «НІ ініціативі» поступається місцем візії «мотивувати та отримувати результат» для підвищення продуктивності роботи державних установ, запровадження ринкового стилю управління, децентралізації ресурсів [8-10]. Отже, концепт «епістемологічна публічність» є певним винаходом для професійних спільнот, метою яких є нові стратегії управління, що беруть участь у підтримці соціального порядку, який уособлюється як мережа каналів пошуку життєвих сенсів і трансляції відкритих формул налагодженої взаємодії професійних спільнот. Таким чином, концепт «епістемологічна публічність» розкривається через такі характеристики:

- формування нового сприйняття професійної спільноти та ставлення до атрибутів повсякденності (символічні системи, культурні універсалії, соціальні групи) тощо;
- звернення до професійної методології, яка створює умови для розвитку наукової, інженерної, педагогічної, публічної діяльності;
- залучення модулюючої онтології – перед фахівцем стоїть завдання вивчити зразки різноманітних видів, типів, форм, засобів та стилів мислення для пошуку та формування найбільш виваженого управлінського рішення.

Аналіз візій антропологічного і психологічного світогляду є необхідним для розуміння та розв'язання екзистенційних проблем, адже управлінська галузь – це, в першу чергу, велике товариство співрозмовників, а тому, людський фактор виступає невід'ємною складовою професійних відносин. Автор статті наголошує на важливості економічних і політичних інституцій, які або сприяють розвитку (інклюзивні інститути), або прирікають країну на стагнацію та постійну боротьбу за владу (екстрактивні інститути). Таким чином, у керівництві публічного сектору з'явилась нова форма, до якої призвела ціла низка політичних, соціально-економічних та інституційних факторів.

Саме тому сьогодні вимагає застосування нових підходів до управління: заміни традиційних засобів управління, що базувалися на застосуванні владних повноважень та чітких бюрократичних процедурах, на такі, що зорієнтовані на надання якісних послуг в управлінській сфері.

Список використаних джерел:

1. Аджемоглу Д., Робінсон Дж. Чому нації занепадають / Пер. з англ. О.Дем'янчука. Київ: 2016. 440 с.
2. Андрущенко В. П. Сучасна соціальна філософія. Вид. 2-е, випр. й допов. Київ: Генеза. 1996. 368 с.
3. Д. Асемоглу и Дж. Робинсон. Экономические истоки диктатуры и демократии. Москва: ВШЭ. 2015. 512 с.
4. Базарна О.В. Поняття, суть, природа публічного управління та державного управління. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2012. Ч. 2. № 1. С. 59–64.
5. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства. *Сучасна зарубіжна соціальна філософія*. Київ: 1996. 251 с.
6. Белл Д. Культурні суперечності капіталізму. *Сучасна зарубіжна соціальна філософія*. Київ: 1996. С. 251 – 274.
7. Гудков С. Філософія управління як парадигма виживання суспільства. *ВІСНИК КНТЕУ*. 2015. № 3. С. 22-30.

8. Инглегарт Рональд. Модернизация и постмодернизация. *Новая постиндустриальная волна на Западе*. Москва: 1999. С. 261-291.
9. Инглхарт Р. Постмодерн: меняющиеся ценности и изменяющиеся общества. *Полис*. 1997. № 4. С. 18-28.
10. Инглхарт Р, Вельцель К. Модернизация, культурные изменения и демократия: Последовательность человеческого развития. Москва: Новое издательство. 2011. 464 с.
11. Канак Ф. Конфлікти та перехідний стан національного буття. *Філософська думка*. 1999. № 4. С. 72–77.
12. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. Москва: 2000. 608 с.
13. Кремень В. Г. Філософія управління: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Г. Кремень, С. М. Пазинич, О. С. Пономарьов. Вид. 2-ге, допов. і переробл. Харків: НТУ «ХПІ». 2008. 521 с.
14. Лях В. В. Соціальні порядки і цінності як чинники економічного розвитку // *Філософія публічного управління* № 2/2018. С.18-24.
15. Маркс К. Злиденність філософії // Маркс К., Енгельс Ф. Твори, т. 4.
16. Норт Д., Уоллис Д., Вайнгаст Б. Насилие и социальные порядки. Концептуальные рамки для интерпретации письменной истории человечества. Москва: 2011. 480 с.
17. Тоффлер Е. Третья хвиля. Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Київ: 1996. С. 275–334 .
18. Фаренік С. А. Управління соціальними процесами: побудова та реалізація соціальних моделей: монографія / С. А. Фаренік. Київ: Вид-во УАДУ. 2003. 368 с.

УДК: 347.471

Іван Зубар

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
кандидат економічних наук, старший викладач
e-mail: ivan.zubar@vspu.edu.ua

Юлія Онищук

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
кандидат економічних наук, старший викладач
e-mail: onyshchuk@vspu.edu.ua

ІНСТИТУТИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК СУБ'ЄКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

У статті надається теоретико-методологічне обґрунтування предикату інститутів громадянського суспільства з позиції адміністративних та організаційно-правових засад реалізації взаємовідносин з органами публічного управління для реалізації демократичних цінностей, закріплених у положеннях Конституції України.

Проаналізовано сучасні підходи щодо визначення сутності громадянських інститутів, визначено їх функції, основні складові, ознаки та форми правової взаємодії у публічному управлінні. Визначено правові засади державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні. Вказано на нові сучасні тенденції розвитку інститутів громадського суспільства в Україні де простежується динаміка збільшення кількості громадських об'єднань за різними організаційно-правовими формами господарювання (громадські організації, благодійні організації, органи самоорганізації населення, громадські спілки, професійні спілки та їх об'єднання). Також помічено зростання рівня довіри громадян до цих організацій, що пояснюється метою їх діяльності – безпосередньо відстоювати суспільні інтереси на безкорисливій ініціативі та моральній мотивації. Аналіз статистичних даних також дозволив визначити низький рівень громадської активності та підвищення довіри громадян до діяльності громадських організацій.